

Kennisconferentie Deltaprogramma: veel kennis, nog meer vragen

Het Deltaprogramma is gericht op het veilig en bewoonbaar houden van Nederland. Daarbij moet rekening worden gehouden met de klimaatverandering, demografische ontwikkelingen, economische overwegingen, etc. Heel veel onzekerheden dus, waarbij het tot nu toe gevoerde waterbeleid, dat stoelt op duidelijke normen, op de schop moet. Om nu al in te spelen op onbekende, toekomstige ontwikkelingen, is dus een flexibel beleid nodig. Maar ook zoveel mogelijk kennis om beslissingen te kunnen onderbouwen. En tenslotte moet die kennis omgezet worden in praktijk. Dat was de opzet van de jaarlijkse kennisconferentie van het Deltaprogramma, die in het monumentale gebouw van de faculteit Bouwkunde van de TU Delft plaatsvond.

De insteek van de kennisconferentie was om te bepalen wat er aan kennis is, wat nog nodig is en hoe we aan die ontbrekende kennis kunnen komen. Jos van Alphen (adviseur strategie en beleid van de Deltacommissaris) maakte de inventaris op. Dat leverde een waslijst aan vragen op: wat doet het watersysteem in extreme omstandigheden? Wat is de effectiviteit van eventuele maatregelen? In hoeverre verandert het klimaat? Maar ook de 'menselijke factor' levert veel onzekerheden op. Bestaande en nog komende regelgeving, maar ook economische factoren hebben invloed op het nog te ontwikkelen waterbeheer. De vraag is dan ook: hoe nu verder? Het is belangrijk de vragen langs de bestaande kennis te leggen. 'Morgen' kan verwerkt worden in de kennisagenda's en het Deltaprogramma, maar 'overmorgen' is een kwestie van strategisch (fundamenteel) onderzoek.

Petra van Dam, hoogleraar Waterstaatsgeschiedenis aan de Vrije Universiteit Amsterdam, vergeleek de Nederlandse 'amfibische cultuur' van vroeger met die van nu. Haar belangrijkste conclusie was dat de basis eigenlijk niet veranderd is. In het verleden (voor de 18e eeuw) gingen mensen in hooggelegen gebieden wonen of ze zorgden voor dijken (compartimentering). Ten slotte werd rekening gehouden met evacuatie uit laaggelegen gebieden met bootjes, die ook dienden voor dagelijks transport. Ook nu gaan die principes op, met dien verstande dat de hoeveelheid kennis en de technologie veel verder zijn dan vroeger. Ook speelt de (nationale) overheid een veel grotere rol dan in het verleden, waar veel meer beslissingen op lokale en regionale schaal werden genomen. Een belangrijke opmerking was dat de risicoperceptie wel veranderd is: waar vroeger één of twee maal per generatie een overstroming optrad, houdt nu eigenlijk niemand meer rekening met een ernstige overstroming.

"Vaste denkpatronen hinderen innovatie", zo hield Bernd Schneider (International Innovation Company) zijn gehoor voor. Hoewel hij zich niet specifiek bezighoudt met waterbeheer is innovatie volgens hem een universeel proces. Belangrijk zijn anders denken en het wegnemen van barrières. Jongeren hebben frisse ideeën; daarom kan

een samenwerking tussen het onderwijs en het bedrijfsleven veel goeds opleveren.

Na deze plenaire sessie volgde de eerste ronde workshops. Deze omvatten het hele Deltaprogramma en varieerden van bijna abstract naar heel erg praktisch. Behalve lezingen was er ruimte voor discussie, filosofische overpeinzingen en een rollenspel. 's Middags werd een tweede serie workshops gehouden, waarbij de deelnemers onder meer een *serious game* konden spelen.

Jan-Hendrik Dronkers, Directeur-Generaal Rijkswaterstaat, keek vooruit naar 2020. Tegen die tijd zijn de Maaswerken afgerond, is het programma Ruimte voor de Rivier klaar en draait de Zandmotor op volle toeren. Het beleid is dan afgestemd op meerlaagse veiligheid. Voor de verdere uitvoering van het Deltaprogramma zijn criteria als flexibiliteit en uitvoerbaarheid van belang. Ook het toekomstige beheer en onderhoud spelen dan een grote rol. Daarbij is de Topsector Water van groot belang. De driehoek van overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven moet voor optimale oplossingen zorgen. Rijkswaterstaat draagt daar haar steentje aan bij als innovatieve opdrachtgever, waarbij het bedrijfsleven wordt gestimuleerd onorthodoxe oplossingen te bekijken.

Daarna was het tijd om buiten Nederland te kijken, naar andersoortige problemen óf problemen die hier niet (meer) optreden. Jay Lund van de Californische universiteit UC Davis ging in op de diverse problemen en

bedreigingen van de Californische delta. Deze is van groot belang voor de zoetwatervoorziening in deze droge staat. De delta wordt bedreigd door overstromingen, een verslechterende waterkwaliteit én aardbevingen. Door geldgebrek (Californië is zo goed als failliet) en tegenwerkende overheden ("*We hate government, that's why we have thousands of them*") gebeurt er op het moment niets. Een oplossing van al die problemen blijft uit. De universiteit zou als onpartijdige instelling een bijdrage kunnen leveren aan oplossingen, maar dat zal niet snel gebeuren: de huidige generatie bestuurders zal eers met pensioen moeten gaan.

Nobuyuki Tsuchiya (directeur Edogawa Environment Foundation) liet ten slotte zien waar het om gaat bij hoogwaterbescherming. Aan de hand van (amateur)filmbelden van de tsunami op 11 maart 2011 werd de enorme schaal van de verwoesting duidelijk. Hoewel Japan al van oudsher is ingericht op overstromingen, was dit natuurgeweld duidelijk te veel voor de getroffen voorzieningen. Om herhaling in de toekomst te voorkomen, zet de Japanse overheid onder meer in op 'superdijken': een dijk die 30 maal breder is dan hoog en waarop wordt gebouwd. Door dergelijke doorbraakvrije dijken zou, ook bij een rijzende zeespiegel en extremere weersomstandigheden, de veiligheid aanzienlijk groter worden. De filmbelden gaven duidelijk het belang aan van het Deltaprogramma, wat onderstreept werd door de enigszins geschokte stilte van de aanwezigen.